

Drie pyamaslakken (*chromodoris magnifica*) op een rij... Wat een drukte!

Het is een heus naaktslakkenfeest bij Lamanok Island (*Nembrotha chamberlaini*).

Bohol

geheimtip

Zo op het eerste oog is het een klein groen eilandje. Maar er valt zoveel te beleven op het Filipijnse Bohol, dat je aan een week nog niet genoeg hebt. De avontuurlijke binnenlanden lonken, terwijl je onder water geheel tot rust komt op de haast onbedoken riffen. Ga mee naar Bohol voor een sensationele combinatie van adrenaline en rust.

Het is net paaseieren zoeken, maar dan met zeenaaktslakken (*Phidiana militaris*). En wat zijn het er veel!

Gelukkig, ook nog een blauwe slak (*Thuridilla lineolata*), die hadden we nog niet.

Echt of nep? De *Phyllidiella pustulosa* is wel een heel eigenaardige verschijning.

Ik voel me de meester in zeenaaktslakken vinden

Nembrotha kubaryana maakt gebruik van de giftige stoffen van zakpijpen om zichzelf te verdedigen tegen roofdieren.

Een opgewonden gevoel maakt zich van mij meester. Dit is leuk. Dit is echt heel leuk. Ik kijk links, spur rechts. En ja hoor, daar ligt er nog een! En zie ik daar nog iets, net achter die steen? Het lijkt er verdacht veel op. Snel ga ik erheen. Raak! Nummer 10 op de teller!

Het voelt net als paaseieren zoeken. Maar dit keer neem ik ze niet mee, ik laat ze gewoon liggen: zeenaaktslakken. Het is één groot feest bij Lamanok Island. Het voelt net zoals vroeger met Pasen. Mijn ouders hadden de eieren zó neergelegd dat het niet te moeilijk was om ze te vinden, maar wel dat je even goed je best moest doen. En dat gevoel heb ik hier ook. Tientallen verschillende zeenaaktslakken liggen voor het 'oprapen'. De naam 'Island' is eigenlijk wel een groot woord voor de drie rotsblokken die iets voor de kust uit het water steken. Het zijn net grote paddenstoelen die uit het water rijzen, de onderkant van het steen is al helemaal weggeslagen door wind en water. En dit is dus dé plek om op zoek te gaan naar zeenaaktslakken. Macroduiken was vroeger niet echt mijn ding, maar nu ben ik helemaal om. Ik ontdek het ene na het andere bijzondere wezentje en zelfs René wordt een beetje wanhopig van mij, omdat ik hem steeds weer weghaal bij een nieuw onderwerp. Ik voel me de meester in zeenaaktslakken vinden. Ik ontdek een *Phyllidia varicosa*, een slak met de kleuren geel en zwart. Hij zit mooi als een bolletje op een steen. Met mijn duiklamp schijn ik in een grotje en zie een *Nembrotha kubaryana*, deze is lekker actief en houdt zijn kopje omhoog. Alsof hij iets aan het zoeken is. Allicht een plekje voor zichzelf, want verderop

hangen nog drie pyamaslakken gezellig met z'n allen op een stuk koraal. Ik kom nog veel meer naaktslakken tegen die ik nog nooit gezien heb. Sommige zijn zo bizar van vorm dat ze gewoon nep lijken. Op de bodem tref ik een crab-eye goby aan. Hij heeft twee grote donkere ronde vinnen aan de onderkant en hij probeert zich hiermee voort te bewegen. Zijn vinnen staan ver open naar buiten, met mooie paarse uiteinden. Wat een gek wezentje. In een rotsspleet ontdek ik de enige zoutwatermeerval, de striped eel catfish (*Plotosus lineatus*). Hij is niet alleen, met heel veel broertjes en zusjes friemelen ze er met hun baarddraden lustig op los. Ze duwen elkaar aan de kant, de baarddraden schieten over elkaar heen. Hoe langer ik ernaar kijk, hoe zenuwachtiger ik word. Wat zijn die beestjes aan het stressen zeg. Ik volg het kruimelspoor van zeenaaktslakken terug naar de boot, waarbij ik onderweg een dwerghengelaarsvis tegenkom die heel erg knalgeel loopt te zijn op een steen. Wat een schitterende duikstek!

GELE STUITERBAL

Ik klim aan boord en ik ruik de verse mango al. Tussen de duiken door krijg je heerlijk zoet fruit voorgeschoteld, vers verkregen van eigen bodem. Mijn moeder is ook al aan boord en neemt net een slok warme thee. Haar haren zijn nat en ze begint direct te vertellen over haar snorkelavontuur. Ze duikt niet, maar ze gaat altijd mee als wij kopje onder gaan en verkent dan de ondiepere gedeeltes. Ik ben helemaal verbaasd als ze me vertelt dat ze ook een zeenaaktslak heeft gezien. Tenminste, dat denkt ze. Ik acht de kans vrij hoog in ieder

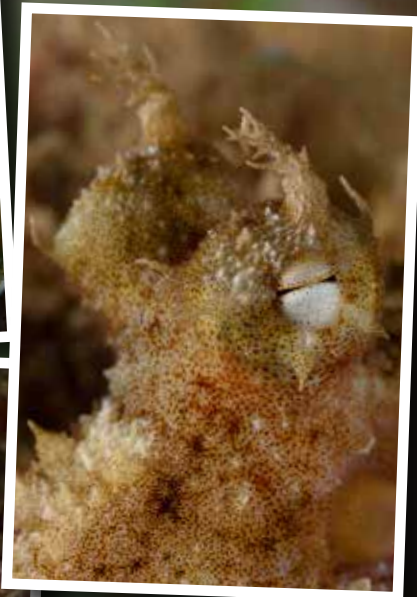
Het houdt niet op, weer een mooie slak *Phyllidia exquisita*.

Hypselodoris bullocki is herkenbaar aan de witte streep die langs zijn zij loopt.

En nog een! De *Dermatobranchus ornatus*.

Kleine stuiterbal: 'rust' komt niet voor in het woordenboek van dit mini-hengelaarsvisje (boven). Een inktvis heeft zijn camouflagepak aan (rechts) en gelukkig vinden we nóg een slak, de *Jorunna funebris*.

geval! Na onze verplichte oppervlakte-interval maken we ons op voor de tweede duik. Ik zou graag nog een keer op zeenaaktslakkenjacht gaan, maar dit keer zijn critters ons hoofdonderwerp. Helaas liggen deze niet zo voor het oprapen en mijn enthousiasme wordt flink getemperd. Ik denk ook dat ik een beetje verwend ben geworden door onze eerste duik, en nu om de meter een bijzondere critter verwacht. Op 16 meter diepte speur ik de blokken koraal af en zie dan ineens iets geels op en neer stuiteren. Het is niet groter dan twee centimeter. Wanneer ik nog eens goed kijk, zie ik dat het een mini-frogfish is! Hier word ik vrolijk van. Hij ketst alle kanten op, tot frustratie van René die uiteraard dit kleine stuiterballetje op de foto wil zetten. Ik besluit maar even verder te gaan en kom iemand tegen die een stuk beter gecamoufleerd is: een octopus. Zijn imitatie van het koraal is subliem, alleen zijn dichtgeknepen oogjes verraden dat hij er wel degelijk zit. We zijn nog steeds op zoek naar critters, maar toch stuit ik op een zeenaaktslak die je niet over het hoofd kunt zien. Een fel wit exemplaar, waarvan het lijkt alsof hij een hoorn op zijn neus had moeten hebben maar die eraf is gevallen. Eigenlijk is hij op het eerste oog maar een beetje 'saai' in vergelijking tot zijn kleurrijke broeders, maar deze albino heeft ook wel iets. We beginnen langzaam met de opstijging en wanneer ik omhoog kijk, zie ik mijn moeder rustig voorbij zwemmen. Ik zwaai naar haar en vraag of het ok gaat. Ze maakt een enthousiast ok-gebaar met haar duim en wijsvinger, dat ze inmiddels heeft overgenomen. Heerlijk om zo de duiken te kunnen 'delen'.

NOG MEER MAGIE

Onze banka, een traditionele Filipijnse boot speciaal aangepast tot comfortabele duikboot, zweeft over het water naar het gloednieuwe Magic Oceans Dive Resort. Lange witte zandstranden gaan aan ons voorbij, onderbroken door grillige kustlijnen gecreëerd door

mangrovebomen. We verbleven de week hiervoor op Magic Island Dive Resort waar het ons aan niets ontbrak, hier lijken ze er nog eens een schepje bovenop te doen. Het vakantiegevoel overspoelt je direct. De 16 ruime bungalows liggen midden in de natuur en zijn van alle gemakken voorzien. Het restaurant biedt uitzicht op zee en het duikcentrum bevindt zich direct aan het water. De crew staat 24/7 voor je klaar en iedereen kent je bij naam. Ik hou wel van dat kleinschalige, dat familiegevoel. Zeker als we 's avonds aan een lange tafel met alle gasten eten. Niets aparte tafeltjes, gewoon gezellig bij elkaar en de sterkste duikverhalen delen. Maar Bohol is niet alleen een schitterende plek om te duiken, je kunt ook onvergetelijke landtours maken. Bij aankomst op het eiland viel me al op dat het zo ontzettend groen is. En bij Chocolate Hills, een heel bijzonder geografisch fenomeen (zie DUIKEN februari 2016), werd het alleen nog maar bevestigd dat er veel meer is dan alleen rijstvelden. Deze dag starten we onze tour met een bezoek aan de tarsier aapjes, ook wel spookdiertjes genoemd. Dit zijn de kleinste aapjes ter wereld. Deze zeer zeldzame mini-aapjes komen alleen op de zuidoostelijke eilanden in de Filipijnen voor. De meeste wonen op Bohol en wij brengen nu een bezoek aan het opvangcentrum. Hier worden nieuwe spookdiertjes gefokt en uitgezet in het wild. Het opvangcentrum bestaat uit een klein museum en een soort grote 'tuin'. Er leven zes tarsier aapjes en je moet wel goed kijken om er eentje te vinden. Ze slapen overdag, 's nachts gaan ze op zoek naar voedsel. We vinden er eentje, hij zit rustig te slapen. Hij zou zo in mijn handpalm passen. Helaas zijn er meer toeristen en het is soms even wachten bij de bomen. Zachtjes doen schijnt niet in de vocabulaire voor te komen bij de andere bezoekers en het kleine spookdiertje opent zijn grote ogen. Snel maakt iedereen foto's voordat hij weer zijn ogen sluit. We verlaten het opvangcentrum. Ik ben blij dat de jonge diertjes vrijgelaten worden, waar ze gewoon in alle rust kunnen slapen en van hun vrijheid mogen genieten.

Deze zeer zeldzame mini-aapjes komen alleen op de zuidoostelijke eilanden in de Filipijnen voor

IK Vlieg!

Het is tijd voor het volgende onderdeel van het programma. We gaan iets avontuurlijks doen. Niet met een quad over zanderige weggetjes scheuren zoals we al eerder deden op het eiland, maar aan een zipline over een diep dal vliegen. Het zweet staat al in mijn handen. Ik vind canopy altijd erg leuk, maar dan zit je rechtop en houd je een sling vast. In dit geval moeten we op onze buik gaan liggen, hoofd naar voren, armen wijd houden en gaan met die banaan. We komen uit bij een schitterend dal waar vanaf een plateau een lange lijn naar de overkant is gespannen. Ik kijk bij het uitkijkpunt naar beneden en kan enkel concluderen dat het HEEL diep is. Echt HEEL diep. René trapt af, de held. Hij wordt stevig ingesnoerd en hop, daar gaat ie. Uiteraard heeft hij alleen maar een dikke lach op zijn gezicht wanneer hij aan ons voorbij zoeft. Hij vliegt over het dal, de zipline horen we nog ratelen. Uiteindelijk is hij niet veel meer dan een klein stipje. Peter volgt, ook is bij hem - uiteraard - geen greintje angst te bespeuren. Heimelijk kijk ik naar mam, die met de gele kabelbaan de oversteek maakt - en waar de bakjes er een stuk veiliger en vooral stabiel uitzien. Maar voor ik het weet, lig ik al klaar in mijn harnas. Het is eigenlijk een soort brancard waarmee ze ook paarden aan boord hijsen van een schip. Die wegen over het algemeen een stuk meer dan ik, dus hij zou het toch wel moeten houden. «Ready?» klinkt het achter mij, ik kijk recht in een grijzend gezicht. «It's gonna be fun!» zegt hij er nog goed bedoeld achteraan. Ik ben blij dat ik naar de wc ben geweest, zal ik maar zeggen. «Hands wide please!» Het voelt heel onnatuurlijk, maar ik doe het maar. En voordat ik iets kan zeggen, laten ze los. Ik daver recht op

het ravijn af. Als een angstig vogeltje dat net het nest verlaten heeft, vlieg ik over het diepe dal. Een brede rivier kronkelt onder me door en het landschap is schitterend. Het enige dat ik hoor, is het ratelen van de sling. Voor de rest is het doodstil. Ik voel mijn lichaam ontspannen en geef een harde gil die vanuit mijn voeten komt, niet een angstkreet, maar omdat dit gewoon gaaf is. IK Vlieg! Dan nadert het einde. Waar zit de rem? Dat hadden ze niet uitgelegd...! In een noodgang dender ik op het eind af en ik kan een lichte angstkreet niet onderdrukken. Gelukkig word ik keurig geremd en opgevangen door de dienstdoende mannen. En het leuke is: we mogen een niveau lager weer terug!

VOOR DE DEUR

We zweven nog even verder, maar dit keer onder water. 'Voor de deur rechts' bij Magic Oceans Dive resort ligt een schitterend rif, Coral Garden. We kennen de stek al, maar we willen onze laatste duik ook graag hier maken. Het water is kraakhelder. We zwemmen richting de diepe drop-off en het is adembenemend om te zien wat er allemaal groeit. Zoveel soorten koralen, de een nog kleurrijker en artistieker dan de ander. De wand loopt steil naar beneden en overal valt wel wat te ontdekken. In de diepe scheuren vind ik vele soorten sponzen, van knalgeel tot bloedrood. En doordat er zoveel groeit, is er natuurlijk ook veel vis in en op het rif te vinden. Papegaaivissen, Nemo's, allerlei soorten dokters- en vlindervissen... Een fantastische afsluiting. En mijn moeder? Zij is ook alweer aan het snorkelen. Ze geeft wederom een enthousiast OK-teken en maakt een handsignaal van iets dat ik niet gezien heb... Een schildpad.

Het zweet staat in mijn handen, maar er is geen weg meer terug... We gaan!

Coral Garden, het schitterende rif 'rechts om de hoek'.

Mijn moeder heeft meer geluk tijdens het snorkelen: zij ziet een schildpad!

ELLY RIETVELD: SNORKELLEN BIJ BOHOL

De watertemperatuur is heerlijk om te snorkelen. Ik heb schitterend koraal gezien en heel veel kleurrijke vissen. Het was wel afhankelijk van de plek waar we waren, want soms was het zicht wat slechter. Ik ben niet altijd mee geweest, want bij het resort blijven was zeker geen straf! Bij het ruime zwembad heb ik genoten van de rust, het uitzicht op zee en het ruisen van de golven. Met uiteraard een heerlijke vers gemaakte piña colada! De dagtour naar de zipline was erg mooi. Ik ben met de kabelbaan mee geweest en het uitzicht en de diepte waar je inkeek, waren adembenemend. Gelukkig ging het

bakje ook heel rustig, soms heb je van die kabelbanen die heel snel gaan en je het object al voorbij bent voor je er erg in hebt. Het meest bijzondere was nog wel het gezamenlijke avondeten. We aten buiten onder de sterrenhemel aan een lange tafel. Het was meer een avond-picknick dan dat je in een restaurant zat. Uit de keuken klonk gezang en de lokale mensen vertelden legendes. Zo was er een geest die 's nachts rondwaart en kinderen uit bed steelt. Daarom had een van de zwangere vrouwen allemaal knoflook in haar huis opgehangen - daarmee verdrijf je hem. Bijzonder om zo meer te leren over hun cultuur en tradities.

Elly (rechts op de foto): Zoveel koraal en kleurrijke vissen, schitterend!

**KIJK SNEL
OP PAGINA 46
VOOR DE GAVE
DUIKEN
ADVENTURE
TRIP BOHOL!**

*van 29 september
tot 10 oktober 2017*

REISINFO

REIS Met Cathay Pacific vlieg je in 11 uur naar Hong Kong en vervolgens in 2,5 uur naar Cebu. Vanaf daar pak je de ferry naar Bohol, deze tocht duurt 2 uur. Vervolgens is het nog 1,5 uur met de auto naar het resort. Tijdens de vluchten is 30 kg bagagevrijdom inbegrepen in de reissom.

VISUM Voor het reizen naar de Filipijnen is een visum niet noodzakelijk, tenzij je langer dan 30 dagen wilt blijven. Je paspoort moet nog geldig zijn tot 6 maanden na terugkomst in Nederland.

VERBLIJF Het Magic Oceans Dive Resort heeft 16 ruime, luxe cottages die geschikt zijn voor maximaal drie personen. In elke cottage staat een kingsize tweepersoonsbed (dat indien gewenst vervangen kan worden door twee losse bedden).

Het restaurant heeft een mooi zitgedeelte, maar ook een ruim terras in de prachtig aangelegde tuin. Het terras grenst aan het duikcentrum en tussen de duiken door kun je hier lekker lunchen of een drankje drinken. Na je duik kun je heerlijk nagenieten in het zwembad.

Het verblijf is op basis van halfpension of volpension.

DUIKCENTRUM Het duikcentrum is ruim opgezet en je krijgt je eigen krat en ophangplek. Er zijn spoelbakken en speciale oplaad- en serviceplekken voor camera's. Verhuur van duikmateriaal mogelijk en nitrox aanwezig.

TEMPERATUUR De temperaturen liggen tussen de 25-27 graden (december) en 33-37 graden (mei). De watertemperatuur ligt rond de 29 graden. Een 3 mm is daarom voldoende.

ADVENTURE TOUR Je kunt meerdere landtours boeken vanuit Magic Oceans. Bezoek het schitterende stuwmeer, daal af aan een zipline en ga quadrijden bij de Chocolate Hills. Vraag bij het resort naar de mogelijkheden.

HANDIG OM TE WETEN Er is 6 uur tijdsverschil. Je betaalt lokaal met de peso, maar op het resort kun je ook in euro's of dollars betalen.

REISORGANISATIE'S IN NEDERLAND
Dive and Travel www.diveandtravel.nl
Diving Holidays www.divingholidays.nl

De trotse eigenaren van het resort
Desiree Pullens en Arie Hoogendoorn.